

هو الحکیر الخلیع

خردنامه صدر

فصلنامه علمی - پژوهشی فلسفه اسلامی

سال ۲۲، شماره ۳؛ پیاپی ۸۷

بهار ۱۳۹۶

صاحب امتیاز: بنیاد حکمت اسلامی صدرا
مدیر مسئول و سردبیر: آیت الله سید محمد خامنه ای

هیئت تحریریه

آیت الله سید محمد خامنه ای..... رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا
دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی..... استاد دانشگاه تهران
دکتر احمد احمدی..... استاد دانشگاه تهران
دکتر غلامرضا اعوانی..... استاد دانشگاه شهید بهشتی
دکتر رضا داوری اردکانی..... استاد دانشگاه تهران
دکتر کریم مجتهدی..... استاد دانشگاه تهران
دکتر سید مصطفی محقق داماد..... استاد دانشگاه شهید بهشتی
دکتر مقصود محمدی..... دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی، کرج

ویراستار..... دکتر مقصود محمدی
مدیر اجرایی..... مهدی سلطانی گازار
مترجم انگلیسی..... دکتر رؤیا خوئی
ویراستار انگلیسی..... دکتر علی نقی باقرشاهی

شاپا: ۰۸۷۴ - ۱۵۶۰

نشانی: تهران، بزرگراه رسالت، روبروی مصلا، مجتمع
امام خمینی (ره)، ساختمان ۱۲، بنیاد حکمت اسلامی صدرا
صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۶۹۱۹
دورنگار: ۸۸۴۹۳۸۰۳
تلفن: (مقالات) ۸۸۱۵۳۲۲۱
(اشتراک و فروش) ۸۸۱۵۳۵۹۴
پست الکترونیک: siprin@mullasadra.org
پایگاه اینترنتی: www.kherad.mullasadra.org

فهرست مطالب

- سرمقاله..... ۳
- زمان از دیدگاه حکما و متکلمان اسلامی..... ۵
دکتر مقصود محمدی
- مقایسه دیدگاه ابن سینا و ملاصدرا پیرامون رابطه نفس و بدن و
سنجش کارآمدی مبانی هریک در نیل به مطلوب..... ۱۹
دکتر فروغ السادات رحیم پور
- جستارهای هانری کربن در عرفان اسلامی با تأکید بر نقش
سنت هرمسی..... ۳۵
دکتر حسین کلباسی اشتری، حسن پاشایی
- رابطه سرشت انسان و مسئولیت اخلاقی از دیدگاه
ملاصدرا..... ۵۱
دکتر محمد حسین زاده، دکتر اعظم قاسمی، دکتر محسن
جوادی، دکتر هادی وکیلی
- ابن عربی و حکمت الهی در کلمه آدمی؛ بررسی تصویری
جامع از آدم در فصوص الحکم..... ۶۷
دکتر مسعود احمدی افزادی، دکتر نواب مقربی
- منابع معرفت از نظر ملاصدرا..... ۷۹
دکتر مهدی ذاکری، حسین عمادزاده
- دین و سیاست در حکمت صدرایی..... ۹۳
روح الله مدامی، دکتر مهدی نجفی افرا

۱. بنابر تأییدیه شماره ۳/۱۳۷۰۸۵ مورخه ۹۱/۰۷/۰۲ وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، خردنامه صدرا دارای درجه علمی - پژوهشی است.
۲. خردنامه صدرا در پایگاه های زیر نمایه میشود:
- پایگاه مجلات تخصصی فلسفه جهان؛
Philosopher's Index
- پایگاه استنادی علوم اسلامی؛ ISC
- پایگاه مجلات تخصصی نور؛ Noormags
- بانک اطلاعات نشریات کشور؛ Magiran

راهنمای تدوین مقاله

- خردنامه صدرا بطور تخصصی فقط مقالاتی را که مربوط به حوزه فلسفه و علوم عقلی، مستدل و مستند به منابع معتبر باشد، برای چاپ میپذیرد.
- مقالات ارسالی باید مبتنی بر تحقیق و حاوی نکته‌ی بدیع و ابتکاری باشد، از نظم و انسجام منطقی لازم برخوردار باشد و اصول نگارش و اصالت زبان فارسی در آن بدقت رعایت شود.
- مقالات باید دارای چکیده (حدود ده سطر) و کلیدواژگان (حداکثر ده واژه) بوده و چکیده و کلیدواژگان انگلیسی نیز به آن ضمیمه شده باشد.
- لطفاً در ابتدای مقاله، عنوان مقاله، نام نویسنده، رتبه علمی و محل فعالیت (هرکدام بدو زبان فارسی و انگلیسی) و نیز نشانی بصورت دقیق در برگه‌ی جداگانه ذکر گردد.
- چنانچه مقاله برگرفته از پایان‌نامه یا طرح پژوهشی باشد یادآوری آن در ابتدای مقاله الزامی است.
- مقالات به رایانامه (ایمیل) مجله ارسال گردد. حتماً مرقوم شود «مربوط به خردنامه صدرا».
- رعایت اصول نشانه‌گذاری و ذکر نامهای غیرفارسی بزبان اصلی و نیز برجسته کردن نقل قولها ضروری است.
- مقالات ارسالی نباید قبلاً در جایی بچاپ رسیده باشد و ارسال آن نیز برای خردنامه صدرا تعهدی نسبت به چاپ ایجاد نمیکند اما خردنامه از حق تجدید چاپ و نیز نشر مقالاتی که پس از داوری دقیق و تأیید هیئت تحریریه بچاپ برسد، بصورت‌های رایج دیگر بزبان فارسی و دیگر زبانها برخوردار خواهد بود.
- مقالات ارسال شده بهیچ وجه مسترد نخواهد شد.
- خردنامه صدرا در ویرایش مطالب با حفظ محتوا و مفاد آزاد است.
- مسئولیت محتوا و مضمون مقالات بعهده مؤلف است و چاپ آن در این فصلنامه تنها برای عرضه و تلاقی افکار است و دلیل بر تأیید آن نیست.
- ارجاع به آثار ملاصدرا باید منطبق بر چاپ بنیاد حکمت اسلامی صدرا باشد.

شیوه ارجاعات

- ارجاعات در خردنامه صدرا بصورت پاورقی است؛ با ذکر نام خانوادگی نویسنده، نام کتاب، شماره جلد، شماره صفحه.
- در مواردی که بلافاصله به منبع قبلی ارجاع داده شود از کلمه همان و شماره صفحه و در صورتی که شماره صفحه نیز یکی باشد از واژه همانجا استفاده شود.
  - در مورد مجلات و مجموعه مقالات عنوان مقاله ذکر گردد.
  - در ارجاع به منابع غیرفارسی، عنوان اصلی کتاب ذکر شود. بجای واژه‌های همان و همانجانب نیز بترتیب از علامتهای *ibid* و *idem* (بصورت ایتالیک) استفاده شود.
  - در فهرست منابع، مشخصات کامل کتاب‌شناسی هر منبع بصورت زیر فهرست گردد:
— کتابها: نام خانوادگی مولف، نام مولف. عنوان کتاب (بصورت سیاه و ایتالیک)، مترجم، محل نشر، ناشر، سال نشر.
مثال: مطهری، مرتضی، مسئله شناخت، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۸۰.
— مجلات: نام خانوادگی مولف، نام مولف. «عنوان مقاله» (داخل گیومه)، نام مجله (بصورت سیاه و ایتالیک) سال، شماره مجله، سال نشر.
مثال: اعوانی، غلامرضا. «چرا ملاصدرا را صدرالمتألهین نامیده‌اند؟»، خردنامه صدرا، ۲، ۱۱، ۱۳۸۴.
— مجموعه مقالات: نام خانوادگی مولف، نام مولف، «عنوان مقاله» (داخل گیومه)، عنوان کتاب (بصورت سیاه و ایتالیک)، گردآورنده یا ویراستار، محل نشر، ناشر، سال نشر.
مثال: ابراهیمی دینانی، غلامحسین، «جایگاه ملاصدرا در فرهنگ علوم عقلی»، مکتب ملاصدرا و فلسفه‌های غربی، زیر نظر سیدمحمد خامنه‌ای، تهران، بنیاد حکمت اسلامی صدرا، ۱۳۸۵.
— در مورد منابع غیر فارسی نیز بهمین شیوه عمل شود.

جراید و رسانه‌ها گفتند و نوشتند که برجام دو ساله شد؛ نوزادی که بیشترین غوغای مخالفت و احیاناً موافقت لفظی را در دو طرف جامعه سیاسی برانگیخت. دولت امریکا از طریق این قرارداد یکطرفه و ستمکارانه، عقده تحقیرشدگی سه دهه پس از انقلاب اسلامی را که ارزش بین‌المللی او را در جهان درهم شکسته بود، گشود و بزعم خود عجز و تسلیم ایران در برابر امریکا را به جهانیان نشان داد.

اصحاب حکمت، سیاست و حقوق میدانند که این معامله خالی از سفاهت نبود زیرا در برابر آنهمه زیانهای مالی، اعتباری، آبرویی و فرهنگی نتیجه‌یی جز «هیچ» برای ملت حاصل نشد و امریکا کوشید تا حتی اعضای دولت ایران و طرفهای قرارداد با خود را با رفتارها و تحریمهای ناقض قرارداد خود در انظار جهانیان ناچیز و ناتوان و بازیچه قلمداد کند و خود را غالب و قاهر نشان دهد.

دشمن از این طریق کوشید که علاوه بر ویران کردن سرمایه‌ها و دستاوردهای اقتصادی و صنعتی و علمی، به بنیان رفیع حکمت و اخلاق و عقلانیت این ملت با تزویر و امضای قراردادی بنام ۲۰۳۰، حمله کند و

بگمان خود، ملت شریف ایران را به جامعه‌یی دور از شرف و اخلاق بدل نماید.

نقدان دلسوز جامعه گرچه برخی عواقب سوء این بظاهر قرارداد را بیان کردند و مشکلات اقتصادی و زیربنائی و مفاسد ناشی از آن را برشمردند، اما دربارهٔ آسیب و آفتی که به فرهنگ و اعتقادات دینی و زیست حکیمانه عامهٔ مردم میرسد کمتر سخن گفتند و به خطرات تحمیل فرهنگ فاسد امریکایی و بحرانی بیهیبتی که از آن حاصل میشد، جز اندک، نپرداختند. دشمن گرچه بظاهر، خود را در زمینهٔ جلوگیری از فعالیت‌های هسته‌یی ایران پیروز و موفق میدانند اما آگاهان دشمن‌شناس میدانند که هدف اصلی دشمن، سلطهٔ معنوی و فکری و فرهنگی بر ملت انقلابی ایران و تغییر مسیر آنان از حکمت و اخلاق و اهداف ارزشی به اباحیگری و حیات حیوانی و مسخ و سقوط در فساد اخلاقی است. این دشمن بخوبی میدانند که اگر جز این عمل کند و اگر فرهنگ انقلابی بشری و آزادیبخش ایران بدینگونه در دنیا منتشر شود، ملت‌های ستم‌دیده، امریکا و غرب و مستعمرات نفت خیز عربی آنان در آینده‌یی نزدیک سیلگونه بنیاد حکومت سرمایه‌داری صهیونیستی آنان را خواهد برد و عدالتجویی و فضیلت که میوهٔ اسلام و حکمت اسلامی است، فرهنگ مردم جهان خواهد شد.

دلسوزان حکمت و فضیلت و اخلاق این سرزمین نشان داده‌اند که بحکم وظیفهٔ خود نمیتوانند ساکت بنشینند و همچون سرباز پاکبخته از جان گذشته، بدالت و لایت از آتش باختیار، وظیفهٔ خود را میشناسند و بحکم عقل و وجدان و توان و ایمان خود، عمل خواهند کرد که حکیمان گفته‌اند چراغ حکمت، شعله الهی است و خاموش نخواهد شد؛ «یریدون لیطفؤوا نورالله بأفواههم و الله متم نوره و لو کره الکافرون».